

FINLANDS DÖVAS FÖRBUND

Verksamhetsberättelse 2022-2023

Projekt Språkstyrka - revitalisering av finlandssvenskt
teckenspråk

1.1.2022-31.3.2023

Annika Aalto
14.6.2023

Innehåll

1. Bakgrund	2
2. Verksamhet	4
2.1 Finlands Dövas Förbund.....	4
2.1.1 Informationsspridning.....	4
2.1.2 Temasida för finlandssvenskt teckenspråk och dess revitalisering	5
2.1.3 Samarbete med Utbildningsstyrelsen och Valteri center för lärande och kompetens	6
2.1.4 Revitalisering av de båda inhemska teckenspråken	6
2.1.5 Utbildningsstyrelsens ad hoc- expertgrupp	8
2.1.6 Samarbete med Åbo Akademi – kurs i finlandssvenskt teckenspråk	9
2.1.7 Ett revitaliseringsprogram för finlandssvenskt teckenspråk och Språkplan för finlandssvenskt teckenspråk	10
2.1.8 Övrig verksamhet	14
2.1.8 Samarbete och kontakt.....	16
2.2 Finlandssvenska teckenspråkiga rf.....	18
2.3 Pedersöre kommun.....	21
2.4 Humak	24
3. Resurser	26
4. Slutord.....	26
Bilaga 1	27
Bilaga 2	32

1. Bakgrund

Marins regeringsprogram, 2019, nämner följande:

”Stimulansprogrammet för det finlandssvenska teckenspråket fortsätter, bland annat ska den ansvariga instansen för forskningen om språket fastställas.”

Undervisnings- och kulturministeriet beviljade 131 000 euro år 2020 för stimulering av det finlandssvenska teckenspråket för finansieringsperioden 1.1.2021-31.12.2021. Inom projekt Språkstyrka gjordes följande under den första finansieringsperioden:

- Finlandssvenska teckenspråkiga rf., FST, bearbetade en ny version av Språkplanen som fick namnet Bakgrund till språkplanen för finlandssvenskt teckenspråk 2021
- Humanistiska yrkeshögskolan Humak planerade en Livs 3 utbildning
- Pedersöre byggde upp distansundervisning i finlandssvenskt teckenspråk samt rådgivning till andra förskolor och skolor i Svenskfinland
- Finlands Dövas Förbund, FDF, koordinerade medlen, etablerade kontakt med Åbo akademi för kurs i finlandssvenskt teckenspråk, påbörjade uppdateringen av Kuuloavain.fi sidans svenska innehåll och ordnade en workshop för översättare till finlandssvenskt teckenspråk

Denna verksamhetsberättelse är skriven med tanke på dokumentering av det som genomförts under den andra finansieringsperioden som varade 1.1.2022-31.3.2023.

För att fortsätta stimulera språket beviljade Undervisnings- och kulturministeriet (UKM) år 2021, 131 000 euro för fortsatt arbete för den ovannämnda andra finansieringsperioden. Summan ansöktes av Finlands Dövas Förbund rf som koordinerade projektet. Medel fördelades till Finlandssvenska teckenspråkiga rf, Pedersöre kommun och Humanistiska yrkeshögskolan Humak. Medel fördelades enligt följande:

- FST 20 000 euro för att starta upp språkmentorverksamhet i samarbete med Humaks Livs 3 utbildning.
- Pedersöre kommun 20 000 euro för att fortsätta rådgivning och distansundervisning i finlandssvenskt teckenspråk från resursenhet Snäckan och Ytteresse skola till andra daghem och skolor runt Svenskfinland.
- Humak 50 000 euro för att genomföra en tredje Lev i vårt språk (Livs 3) utbildning.

Ansökans innehåll planerades tillsammans och besluten om de vidare fördelade summorna gjordes i samarbete med de ovannämnda parterna. Projektets innehåll baserade sig långt på Språkplan för finlandssvenskt teckenspråk 7.0 från år 2017. Dokumentets syfte är att ta upp frågor och områden som språkgemenskapen erfar behöver förbättring och har utarbetats i samarbete med FST, FDF och språkbrukare. Även andra centrala aktörer har varit med i arbetet, som t.ex. Humak som har expertis i och med alla Lev i vårt språk-utbildningar högskolan arrangerat.

Mindmap över projektets nätverk och samarbetsparter:

Projektets bild:

Illustration av Janne Kankkonen

Bilden för projekt Språkstyrka symboliserar det hur kranen inte längre är ensam. Den har fått medarbetare och tillsammans kan de vara starkare.

2. Verksamhet

Verksamheten beskrivs skilt för de olika aktörerna, dvs. Finlands Dövas Förbund, Finlandssvenska teckenspråkiga, Pedersöre kommun och Humak.

2.1 Finlands Dövas Förbund

FDF hade ansvar för koordinering av projektet, vilket innebar huvudansvar för att skicka in projektansökan och -redovisning. Stödgruppen som bildats tidigare fortsatte stöda projektkoordinatorns arbete och bestod av följande personer:

Kaisa Alanne, direktör, FDF
 Leena Savolainen, forskare, FDF
 Jenny Derghokasian, språkrådgivare och ordboksredaktör, FDF
 Magdalena Kintopf-Huuhka, verksamhetsledare, FST
 Maria Andersson-Koski, doktorand, Helsingfors universitet
 Liisa Halkosaari, Humak

2.1.1 Informationsspridning

Koordinatorn använde sig av media och social media för att informera om språket, dess ställning, revitaliseringsåtgärder och projektet enligt följande.

Koordinatorn intervjuades av Juristnytt och artikeln Dör det finlandssvenska teckenspråket ut?¹, publicerades i april.

Nyheter som skrevs till FDF:s hemsida:

En del nyheter skrevs till nyhetsöversikterna som gavs ut varannan vecka och översattes till finlandssvenskt teckenspråk.

- Livs 3 utbildningen har startat²
- Språkstyrkas rapport för året 2021 kan nu läsas ³
- Språkstyrka fick fortsatt finansiering ⁴
- Ett revitaliseringsprogram för finlandssvenskt teckenspråk ⁵

Inlägg på Facebook – FDF:s teckenspråkiga ankdamn

- Åbo Akademi kurs i finlandssvenskt teckenspråk ⁶
- Hälsning från föreningsdagarna ⁷
- Det planerades utlägg av veckans tecken ur SignWiki och Suvi ordböckerna. Start i april ⁸

¹ <https://juristiutiset.fi/dor-det-finlandssvenska-teckenspraket-ut/>

² <https://kuurojenliitto.fi/sv/aktuell/finlands-dovas-forbunds-nyhetsoversikt-18-2-2022/>

³ <https://kuurojenliitto.fi/sv/aktuell/finlands-dovas-forbunds-nyhetsoversikt-28-4-2022/>

⁴ <https://kuurojenliitto.fi/sv/aktuell/ajankohtaiskatsaus-20-1-2023-akkia-ilmoittautumaan-lasten-ja-nuorten-talvileireille/> & <https://kuurojenliitto.fi/sv/aktuell/sprakstyrka-fick-fortsatt-finansiering/>

⁵ <https://kuurojenliitto.fi/sv/aktuell/ajankohtaiskatsaus-1-2-2023-helmikuun-superviikko-lahestyy/>

⁶ <https://www.facebook.com/100027854901592/videos/813954553267092/>

⁷ <https://www.facebook.com/groups/249227052369448/permalink/1189754231650054/>

⁸ <https://www.facebook.com/groups/249227052369448/permalink/1212998659325611/>

Därtill skrev koordinatörn ca. 20 andra nyheter för att sprida information om språkets situation, olika händelser och evenemang på och om språket. Här några exempel:

- om filmpremiären Finlandssvensk och döv – en osynlig minoritet på svenska och finska
- tolkade teaterföreställningar
- FST:s 20-års jubileum
- UKM: material på FSTS på nätet
- program på Svenska Yle

För informationsspridning användes i huvudsak FDF:s finlandssvenska Facebookgrupp⁹ som har 238 medlemmar. Det är en offentlig grupp och kräver inte ett Facebook konto för att tillgå informationen. Föreningen Döva och hörselskadade barns stödförening rf:s grupp med 141 medlemmar (delvis samma medlemmar) användes också.

Information spreds på svenska, finlandssvenskt teckenspråk och finska.

2.1.2 Temasida för finlandssvenskt teckenspråk och dess revitalisering

Materialinsamlingen för temasidan gjordes klar men layouten blev tyvärr inte färdig under projektiden p.g.a förändringar på FDF:s kommunikationsavdelning. Sidan kommer att publiceras i juni 2023.

Sidan består av en kort introduktion och olika teman enligt följande:

- Evenemangskalender för evenemang med och på finlandssvenskt teckenspråk
- Finlandssvenska teckenspråkiga rf.
- Forskning på universiteten
- Finlandssvenskt teckenspråk på Facebook
- Språkplan för finlandssvenskt teckenspråk
- Språkrådgivning och ordböcker
- UKM finansierade projekt
- Revitaliseringsprogram
- Lagstiftning
- För barnfamiljer
 - Döva och hörselskadade barns stödförening, DHBS rf.
 - Diskrimineringsombudsmannens rekommendationer till hörcentralerna om att förbättra teckenspråkets ställning
 - Daghem och skola
 - Förskola Snäckan och Ytteresse skola
 - Valteri Skilla
- Tolkning och översättning
- Utredningar
- Sannings- och försoningsprocess för döva och teckenspråkiga
- Program om ämnet – Svenska Yle och teckenspråkiga biblioteket

Introduktionen på ingångssidan kommer att översättas till finlandssvenskt teckenspråk så snart den svenska texten är fastslagen. Sidan kommer att uppdateras enligt önskemål och respons under

⁹ <https://www.facebook.com/groups/249227052369448>

hösten 2023 och även framöver. Därtill kan man fortsätta bygga upp innehållet med att bilda nya sidor som länkas till huvudsidan. Ett tydligt behov är en lista på företag som erbjuder tolknings- och översättningstjänster på finlandssvenskt teckenspråk. I första hand riktas informationen till myndigheterna som sällan har kännedom om hur och var de kan beställa tolknings- och översättningstjänster.

2.1.3 Samarbete med Utbildningsstyrelsen och Valteri center för lärande och kompetens

Under den första finansieringsperioden av Språkstyrka inledde koordinatören diskussion med Utbildningsstyrelsen (UBS) och Valteris svenska enhet Skilla om hur man kunde trygga distansundervisningen i finlandssvenskt teckenspråk efter projektfinansieringen.

Diskussionerna har fortsatt och under början på året 2023 kom Pedersöre kommuns utbildningschef Rolf Sundqvist och Valteri Skillas rektor Josefin Svedin överens om att distansundervisningens administration kommer att flyttas över till Valteri Skilla från och med hösten 2023. De praktiska detaljerna kommer att framgå ur ett avtal mellan Pedersöre kommun och Valteri Skilla. I praktiken kommer distansundervisningen att fortfarande ske från resursenhet Snäckan och Ytteresse skola med samma lärare som tidigare men den blir en tjänst som Valteri Skilla säljer till kommunerna med codabarn (Child of Dead Adult) och barn med en hörselnedsättning. Endast distansundervisningen förflyttas under Valteri Skilla, vilket innebär att rådgivningen fortfarande sker med projektmedel. Denna bit kommer att diskuteras senare skilt med Valteri Skilla, efter att distansundervisningen kommit i gång.

Planen på att göra distansundervisningen avgiftsbelagd för kommunerna har orsakat oro både hos verksamma i Pedersöre och koordinatören. Det finns behov av att reda ut om UKM kunde stå för kommunernas kostnader genom projektfinansieringen under den följande finansieringsperioden 1.4.2023-31.3.2024.

Se även kapitel 2.3 om distansundervisningen.

2.1.4 Revitalisering av de båda inhemska teckenspråken

FDF grundade en arbetsgrupp för revitalisering av Finlands båda teckenspråk under våren 2022. Det är klart att det finlandssvenska teckenspråket är ett hotat språk men under den senaste tiden har det varit diskussioner även om det finska teckenspråkets situation. P.g.a. detta ansågs det inom FDF:s ledning att det vore bra att bilda en gemensam arbetsgrupp.

Namnet för gruppen blev Teckenspråkens revitaliseringsarbetsgrupp och fick ett smeknamn, ELVIS, efter det finska namnet Viittomakielten elvytystöryhmä. Gruppen består av fyra styrelsemedlemmar och fyra arbetstagare:

Styrelsemedlemmar:

Bror-Erik Majors

Milla Pitkänen

Mari Virtanen

Ronja Tammissara

Arbetare:

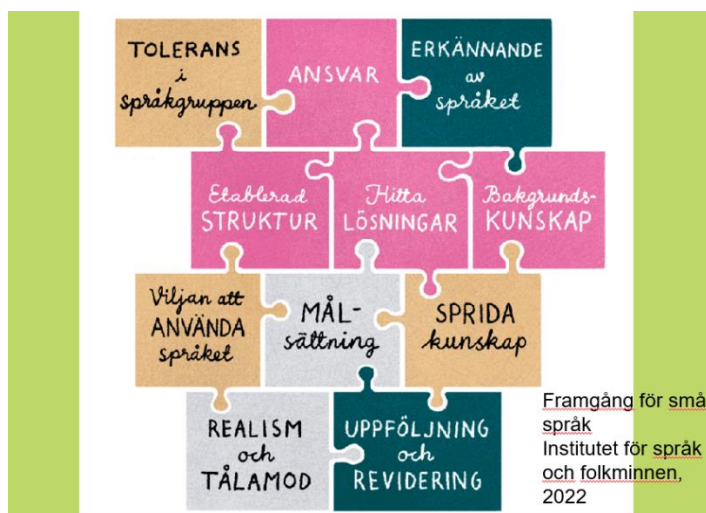
Kaisa Alanne

Pirkko Selin-Grönlund

Leena Savolainen

Annika Aalto

Arbetsgruppen sammankom första gången i maj 2022 och har haft möten med ca 6 veckors mellanrum sedan dess. Arbetsspråken är finska, finskt teckenspråk, svenska och finlandssvenskt teckenspråk. Agendor och mötesanteckningar skrivs på finska och svenska. Projektkoordinatören fungerar som svenskspråkig sekreterare och informerade om språkstärkande åtgärder och revitalisering som gjorts för det finlandssvenska teckenspråket. De flesta gruppmedlemmarna är mer insatta i det finska teckenspråkets situation.

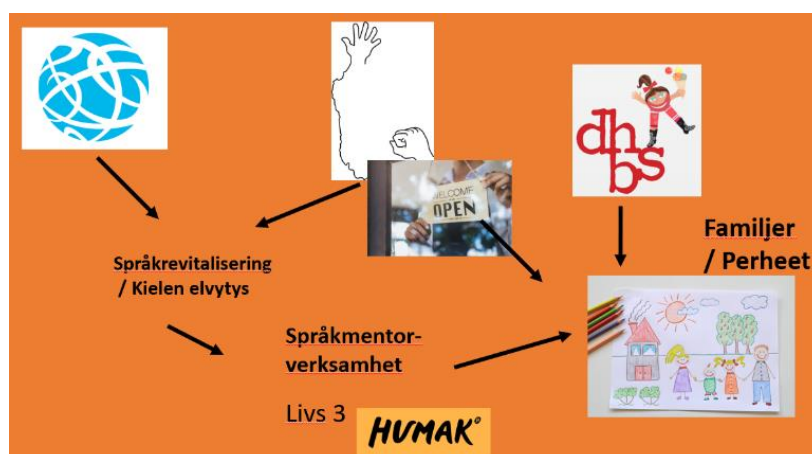

Arbetsgruppens arbete ledde till en kampanj som fick namnet Vi tecknar tillsammans 2023!¹⁰. Med kampanjen ville arbetsgruppen uppmärksamma att det i praktiken är svårt för barn att bli teckenspråkiga och att få växa upp i teckenspråkig miljö med rikt språk. Flera dövföreningars situation har förändrats och antalet barn som besöker dövföreningarna har minskat. Genom kampanjen önskar FDF att dövföreningarna kunde återuppliva klubb- och annan verksamhet genom att t.ex. ordna sagostunder riktade till barnfamiljer. Det är viktigt att välkomna de familjer där föräldrarna är hörande och barnet/barnen har en hörselnedsättning med till teckenspråkig verksamhet. Behovet av mångsidiga och olika språkliga miljöer, speciellt för barn, är gemensam för båda teckenspråken.

¹⁰ <https://kuurojenliitto.fi/sv/vi-tecknar-tillsammans/>

Kampanjen startade på FDF:s föreningsdagar 3-4.2.2023. Koordinatoren och FST:s verksamhetsledare presenterade hur man lagt vikt på samarbete för att stöda inlärning och användning av finlandssvenskt teckenspråk.

Bild på samarbete mellan olika aktörer. Förbund, föreningar som är medlemmar i olika förbund, yrkeshögskola samt familjer.

Målsättningen är att kampanjen fortsätter i några år. Planen är att ordna kurs i hur man leder klubbar, öppna diskussion om teckenspråkens ställning och öka språklig medvetenhet hos teckenspråkiga.

2.1.5 Utbildningsstyrelsens ad hoc- expertgrupp

Utbildningsstyrelsen (UBS) bildade en ad hoc-expertgrupp som påbörjade sitt arbete i februari 2023. Gruppens uppgift är att utveckla de teckenspråkiga ärenden som UBS bär ansvar för, d.v.s. teckenspråk inom småbarnspedagogiken, grundutbildningen, allmänna språkexamina (YKI) och läromedel på teckenspråk.

Gruppens ordförande:

Susanna Rajala, UBS och Kaisa Alanne, FDF

Viceordförande:

Kati Costiander, UBS och Pirkko Selin-Grönlund, FDF

Medlemmar:

Annika Aalto, FDF (suppleant Magdalena Kintopf- Huuhka, FST)

Pekka Pasanen, Rovala-opisto (suppleant Markku Jokinen, FDF)

Leena Savolainen, FDF (suppleant Riitta Vivolin-Karén, FDF)

Tommi Siivonen, Opetushallitus (suppleant Salla Peltola, UBS)

Päivi Rainò, Humanistinen ammattikorkeakoulu (suppleant Laura Kanto, Niilo Mäki Instituutti)

Det första mötet var ett konstituerande möte. Temat var situationen för uppdateringen av UBS broschyr Teckenspråkiga barn inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen ¹¹ i enlighet med den nya lagstiftningen gällande småbarnspedagogiken som trädde i kraft 1.8.2022

Projektkoordinatorn är med i undergruppen som bearbetar broschyren och kommer att delta i de flesta undergrupper med olika teman för att föra fram det finlandssvenska teckenspråkets situation och behov som finns.

2.1.6 Samarbete med Åbo Akademi – kurs i finlandssvenskt teckenspråk

Samarbetet med Mia Panisse på Åbo Akademi (ÅA) Språkcenter fortsatte utan dröjsmål enligt planerna efter den förra finansieringsperioden.

Under sommaren 2022 justerades den ursprungliga kursplanen för att den bättre skulle passa alla ÅA:s studenter. Den ursprungliga kursplanen riktade sig till pedagogik- eller logopedistudenter. Kursens omfattning var 5 studiepoäng (sp) och undervisningen hölls på distans. Kursinnehållet planerades i enlighet med mängden arbetstimmar 5 sp innebär.

Kurshelheten planerades från första början så att den fungerar som ett undervisningspaket med egen struktur. Det är lätt för en lärare att använda sig av innehållet. Det gjordes en plan för varje lektion kursen består av med egna teman och innehåll samt uppgifter som studenterna gör efter lektionen. Koordinatorn producerade några korta föreläsningar som filmades in till kursmaterialen. Koordinatorn konsulterade läraren för Jyväskyläs universitets teckenspråkskurs inför planeringen. Tanken bakom undervisningspaketet var att läraren inte behöver använda lika mycket tid till planering i framtiden vilket innebär att det är möjligt att byta kurslärare mer flexibelt i framtiden. Då ökar sannolikheten att det hittas en lärare. Det finns få resurser som kan undervisa i finlandssvenskt teckenspråk på universitetsnivå.

Kursplaneringen skedde under sommaren 2022 i samarbete mellan projektkoordinatorn och Lena Wenman som var kurslärare. Allt material matades in i läroplattformen Moodle. Den första kursen i finlandssvenskt teckenspråk som var öppen för alla ÅA:s studenter startade i september 2022. Kursen var den första av sitt slag inom universitetsutbudet i Finland.

Den första kursen pågick hösten 2022 och den andra pågår under skrivande stund. Båda kurserna har varit fullsatta med 25 anmälda. Enligt den första kursens respons var kursen omtyckt men distansundervisningen medförde utmaningar. Det finns alltid risk för tekniska utmaningar och det kräver mer koncentration av eleverna att lära sig ett nytt språk endast via en skärm. Teckenspråket är ett tre dimensionellt språk men måste anpassas till två dimensionellt p.g.a. distansundervisningen (att se på en platt skärm). Det krävs omsorgsfull planering av läraren för att ta detta i hänsyn.

Eftersom kursen varit populär önskar Språkcentret att den kan få fortsättning.

Det står kvar att utreda om även Helsingfors universitets studenter kunde delta gratis på kursen. Det kan Novias studenter göra eftersom det finns ett avtal mellan Novia och ÅA, men för närvarande har

¹¹

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/teckensprakig_barn_i_smabarnspedagogiken_och_forskole_undervisningen.pdf

det inte funnits platser för Novias studenter eftersom kursen varit populär och fullsatt av ÅA:s studenter.

2.1.7 Ett revitaliseringsprogram för finlandssvenskt teckenspråk och Språkplan för finlandssvenskt teckenspråk

Bakgrund

Under den förra finansieringsperioden 2021, utarbetades dokumentet Bakgrund till språkplanen för finlandssvenskt teckenspråk¹² med FST:s ledning. Det fanns tyvärr dock inte resurser för att utarbeta en version av Språkplan 8.0 som fungerar som ett verktyg för påverkansarbete. Den förra språkplanen 7.0¹³ är från år 2017 och flera språkstärkande initiativ har genomförts sedan dess och nya behov har uppkommit.

Uppdateringen av språkplanen fortsatte under 2022 med bakgrundsdokumentet som bas, eftersom dokumentets innehåll är ajour med behov som språkbrukare framkommit med. Uppdateringen gjordes av FST:s verksamhetsledare och projektkoordinatör. Versionen 8.0 förblev ett arbetsdokument i och med att planeringen av ett revitaliseringsprogram påbörjades. I början på processen kom arbetsgruppen till den slutsatsen att revitaliseringsprogrammet förändrar hurdan innehåll språkplanen kommer att ha i framtiden. Se närmare bilder nedan.

För att komma igång med arbetet att skapa ett revitaliseringsprogram konsulterade koordinatör Anne Kirste Aikio från Sametinget. Samerna har haft ett åtgärdsprogram sedan 2012 och det finns likheter i behoven för förstärkning av alla dessa små språk.

En arbetsgrupp sammanträdde för att påbörja arbetet inför ett revitaliseringsprogram för finlandssvenskt teckenspråk i december 2022. Koordinatör kontaktade olika aktörer och bad om minst en representant från varje. Till arbetsgruppen kallades följande aktörer och personer:

Döva och hörselskadade barns stödförening, DHBS rf.

Mikael Johnsson, viceordförande

Finlands Dövas Förbund

Annika Aalto, projektkoordinator

Kaisa Alanne, direktör

Jenny Derghokasian, ordboksredaktör och språkrådgivare

Janne Kankkonen, ordboksredaktör, språkrådgivare och SignWiki koordinatör

Majors Bror-Erik, styrelsemedlem

Selin-Grönlund Pirkko, specialsakkunnig

Finlandssvenska teckenspråkiga rf.

Kintopf-Huuhka Magdalena, verksamhetsledare

Peura Brita, styrelsemedlem

¹² https://www.dova.fi/wp-content/uploads/2022/03/FST_Bakgrund_sprakplan2021.pdf

¹³ https://www.dova.fi/wp-content/uploads/2020/05/Spra%CC%8Akplan_7.0_2017.pdf

Helsingfors universitet

Andersson-Koski Maria, doktorand

Humanistiska yrkeshögskolan

Halkosaari Liisa, lektor

Jyväskylä universitet

Hoyer Karin, projektforskare

Pedersöre kommun

Granvik-Storbacka Tina, speciallärare

Språkbrukare

Ekström Alf

Uusimäki Åke

Undervisnings- och kulturministeriet

Mikander Anna, undervisningsråd

Vesalainen Marjo, undervisningsråd

Utbildningsstyrelsen

Granskog Pamela, undervisningsråd

Rajala Susanna, undervisningsråd

Även en styrgrupp bildades ur arbetsgruppen vars uppgift var själva utarbetningen av revitaliseringsprogrammet och bestod av följande personer:

Annika Aalto, Maria Andersson-Koski, Jenny Derghokasian, Pamela Granskog, Karin Hoyer, Magdalena Kintopf-Huuhka, Anna Mikander, Susanna Rajala och Marjo Vesalainen.

Arbetsgruppen sammankom fyra gånger, i december 2022 och januari, februari samt mars 2023. Styrgruppen sammankom mellan dessa möten alltid vid behov för planering och förberedelser inför arbetsgruppsmöten.

Som målsättning sattes upp ett första utkast av programmet till slutet av mars 2023.

Båda gruppernas arbetsspråk var svenska och finlandssvenskt teckenspråk och det användes tolkning under alla möten.

Planering av innehåll:

Det fanns redan dokument där språksituationen beskrivits och dessa fungerade som en grund för innehållet i det kommande revitaliseringsprogrammet.

Ett urval av dokument som synades:

- Viitotut muistot – Tecknade minnen, 2021: en studie om orättvisor mot döva och teckenspråkiga personer i Finland från 1900-talet till idag och om inledandet av en försoningsprocess för att behandla dessa orättvisor ¹⁴
- Teckenspråksbarometern 2020 : Forskningsrapport ¹⁵
- Mitt eget språk - vår kultur. En kartläggning av situationen för det finlandssvenska teckenspråket och döva finlandssvenska teckenspråkiga i Finland 2014-2015 ¹⁶
- Utredning om helhetssituationen för det finlandssvenska teckenspråket ¹⁷ och det språkpolitiska programmet ¹⁸ som publicerades i juni 2022. Programmet tar upp gemensamma utmaningar och behov som de autoktona språken har i Finland.

KOPPLING MELLAN SPRÅKPOLITISKA PROGRAMMETS OCH SPRÅKPLANENS ÅTGÄRDER

- Det språkpolitiska programmet har 20 åtgärder
- Språkplanen har 36 punkter - varav 26 punkter kunde på något vis kopplas till det språkpolitiska programmets åtgärder.

Slutsatser

- Det finns kopplingar!
- Vad blir "utanför"?
 - Tolkningstjänsterna - inte gemensamt med andra små språk
 - Språklig förstärkning för vuxna språkanvändare - språkpol.programmet har fokus på barn och unga

Bild på kopplingar mellan det språkpolitiska programmet och språkplan för finlandssvenskt teckenspråk

¹⁴ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163689>

¹⁵ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162840>

¹⁶ http://www.dova.fi/wp-content/uploads/2015/07/PDF_Mitt_eget_sprak_var_kultur.pdf

¹⁷ http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76628/omso_2_2016_viitomakieli_50s.pdf?sequence=1&isAllowed=y

¹⁸ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164218>

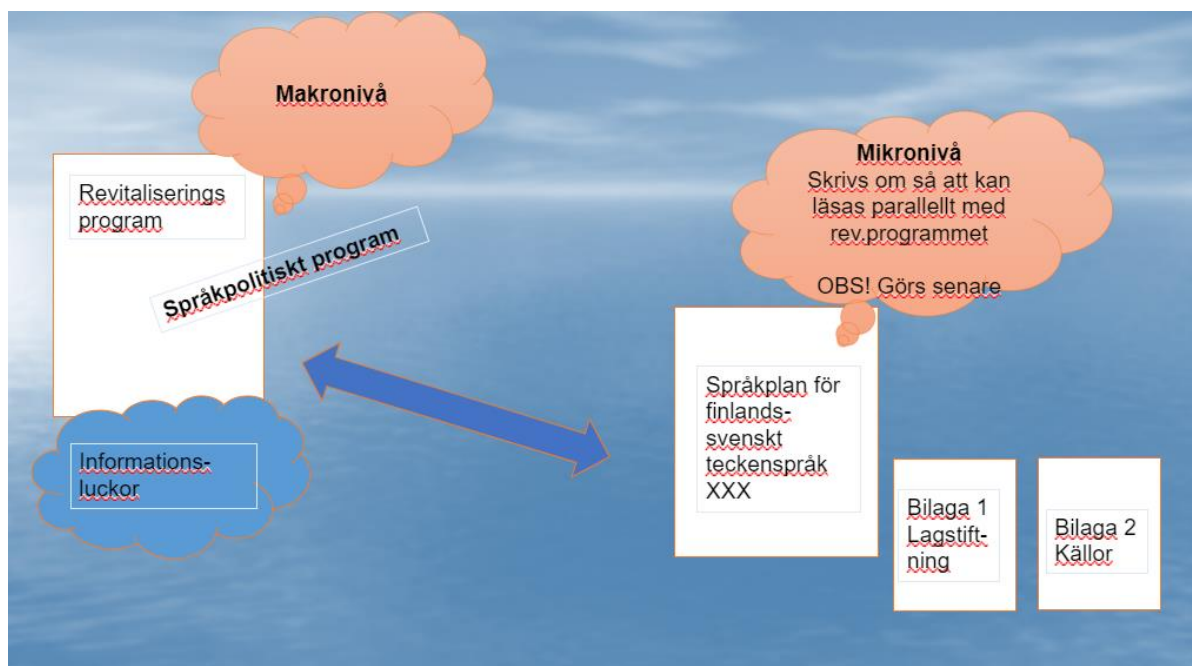

Bild på relationen mellan revitaliseringsprogrammet och språkplanen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammandrag 1. Introduktion 1.1 Bakgrund 1.1.1 Om arbetsprocessen 1.1.2 Utredningar och rapporter 1.1.3 Det språkpolitiska programmet 1.2 Om finlandssvenskt teckenspråk 1.2.1 Tidigare <u>revitalisering</u> av språket 2. <u>Språkrevitalisering</u> 2.1 Faktorer som utmärker <u>revitaliseringen</u> av tecknade språk 2.1.1 Dövas historia och teckenspråk i samhället 2.1.2 Språköverföring och språktillgång 2.1.3 <u>Revitalisering</u> av visuella-gestueella språk 2.2 Faktorer som påverkar <u>revitalisering</u> av finlandssvenskt teckenspråk i dag	3. Förslag till åtgärder för att stärka det finlandssvenska teckenspråket 3.1 Samhälle - attityder och lagstiftning 3.2 Språktillgång och språkmiljöer 3.3 Utbildning 3.4 Fortbildning 3.5 Undervisningsmaterial 3.6 Forskning och språkvård 3.7 Tolkning och översättning 3.8 Delaktighet i samhället 3.9 Kultur och media 4. Åtgärder 5. Verkställighet av åtgärder och uppföljning av programmet 6. Litteratur
--	--

Bild på innehållsförteckningen från slutet av februari 2023.

Innehållsförteckningens rubriker har fått förändringar sedan slutet av februari. Till exempel konstaterades att kapitel 4. Åtgärder högst antagligen kan lämnas bort och allt nämnas i kapitel 3. En del rubrikers namn har ändrats under skrivprocessen. I det stora hela är strukturen fortfarande den samma.

Processen fortsätter

Att göra upp ett revitaliseringsprogram innebär en mycket omfattande arbetsprocess på flera nivåer. Det har krävt tid att finna en fungerande arbetsplattform och smidiga samarbetsmetoder under processen. Det finns heller inget liknande dokument för ett tecknat språk som vi kunde ta modell av.

Innan den 31.3.2023, d.v.s. finansieringsperiodens slut, kom vi så långt med skrivarbetet att:

- Maria Andersson-Koski skrivit kapitlet 1.2 Om finlandssvenskt teckenspråk och texten skickades till arbetsgruppen för kommentarer innan det sista mötet i slutet på mars. Texten fick positiv respons som väl beskrivande och angenäm läsning.
- FST ordnade en egen sammankomst för de teckenspråkiga döva som är med i arbetsgruppen. Syftet var att diskutera planerna på teckenspråk för att de teckenspråkiga ska få delta mer ingående och ge kommentarer på teckenspråk.
- Åtgärderna ur Språkplanen delades till underkapitlen i kapitel 3 och omformuleringar av dem påbörjades

Med andra ord fortsätter skrivprocessen och koordinatören reder ut hurdana resurser det finns för fortsatt arbete av programmet. Ett utkast av programmet kommer att skickas till arbetsgruppen så fort det är möjligt.

Parallellt med skrivprocessen genomförs revitaliseringsåtgärder i form av olika språkstärkande initiativ enligt planen och ansökan som skickats till UKM för fortsatt finansiering av projekt Språkstyrka.

Vad skulle man kunnat göra annorlunda?

- Arbetsgruppen skulle ha kunnat sammankomma tidigare.

Språkplanen behövde uppdateras för att få en bild av språkstärkande initiativ som det finns behov för i dagens läge och det arbetet förflyttades till denna finansieringsperiod p.g.a. resursbrist. UKM kunde tyvärr inte reservera resurser för arbetet under början av året, vilket lyckligtvis förändrades och två personer har kunnat delta i arbetet.

- Arbetsgruppsmötenas forum kunde varit mer diskussionframkallande

Alla arbetsgrupps- och styrgruppsmöten gicks via Zoom. Det var en fungerande plattform för styrgruppsmöten då det fanns färre deltagare men passade inte lika väl de stora arbetsgruppsmöten. Tanken bakom att använda sig av Zoom var distanserna de olika representanterna hade, från huvudstadsregionen till Österbotten. Andra orsaken var den strama tidtabellen. Det kom fram att det inte var passande för att föra diskussion om revitaliseringsprogrammets innehåll. Då alla är bakom rutan höjs tröskeln att ge en kommentar eller ställa en fråga och det skulle varit bra att ha mer öppen och livlig diskussion. Som slutsats av diskussionen under det sista mötet var ett önskemål om att prova på hybridmöte istället för distansmöte.

2.1.8 Övrig verksamhet

- Uppdateringen av Kuuloavain.fi svenskspråkiga sida fortsatte mycket småskaligt med genomgång av några sidors innehåll.

- Samarbete med VIKKE-projektet på Niilomäki instituutti och Jyväskylän universitet förblev småskalig eftersom projektet tyvärr inte fick finansiering av STEA. Planen var att börja bygga upp svenska sidor för projektet och dess material. Däremot var det möjligt för Laura Kanto att börja planera sidornas innehåll med projektkoordinatören. Det gjordes en preliminär plan där man först beställer en svensk sida till <https://vikke.nmi.fi/> och att det första materialet som anpassas till de svenska sidorna kommer att vara innehållet om tidig interaktion. Förverkligandet sker under projekt Språkstyrkas följande finansieringsperiod, d.v.s. under tiden 1.4.2023-31.3.2024.
- De forskningsansvariga universiteten, Helsingfors (HU) och Jyväskylän universitet (JYU) har inom sina forskningsrön hållit kontakt med FST, FDF:s ordboksarbete och språkbrukare. Under ett gemensamt sammankommande med universiteten, FST och projektkoordinatören kom det fram att det skulle vara bra med en informationskanal för universiteten att ge information på finlandssvenskt teckenspråk. Som slutsats konstaterades FST:s Teckeneko som bästa plats för informationsutgivning, eftersom det är en bekant kanal för språkbrukarna och har alla förutsättningar för att ge ut information i videoformat samt text därtill. Det var tal om att det kunde vara möjligt att använda sig av en egen # för forskningsärenden. FST:s verksamhetsledare lovade reda ut saken.
- Koordinatören har deltagit på Kumpparit- arbetsgruppens möten. Gruppen består av representanter från olika förbund och föreningar som arbetar för barn med hörselnedsättning:
 - FDF
 - Kuuloliitto
 - Kuulovammaisten lasten vanhempien liitto, KLVL
 - LapCi ry
 - Suomen kuurosokeat
 - Viittovat perheet ry
 - VIKKE-projekti
 - Gruppen sammankommer en gång i månaden för att uppdatera varandra, har ordnat informationstillfällen och utarbetat egna valteser för hörselnedsatta barn inför riksdagsvalet 2023 (endast på skriven finska).
 - Koordinatören deltog som gruppens representant på två VIP-verkostos tillställningar (nätverk för dem som arbetar med barn i behov av särskilt stöd med ledning av UKM, UBS och Valteri centret), varav andra gången även höll ett föredrag om barn med hörselnedsättning.
- Humaks tolkstuderande Pieta Concu skrev sitt examensarbete om språkmentorverksamheten (se närmare kap 2.2). FDF var beställare för examensarbetet och koordinatören handledare. Examensarbetet heter Språkmentorer behövs för revitalisering av finlandssvenskt teckenspråk¹⁹.
- I mars 2023 förberedde koordinatören och språkrådgivningen i samarbete en småskalig insats för språkets synlighet i form av att välja ut 10 sycken så kallade Veckans tecken. De valdes ur Suvi och SignWiki ordböckerna. De kommer att publiceras från början av april 2023 tio veckor i sträck ett utvalt tecken som inte tecknas lika på finskt teckenspråk. I mars gjordes en heads up- video till Facebook, FDF:s teckenspråkiga ankdammm ²⁰och

¹⁹ <https://www.theseus.fi/handle/10024/797798>

²⁰ <https://www.facebook.com/groups/249227052369448>

Viittomakielityö/Teckenspråksarbete²¹, som är förbundets informationskanaler på social media.

- Koordinatören träffade Lotta Jalava på Institutet för de inhemska språken som koordinerar verksamhet på basis av Språkpolitiska programmets målsättning om att bygga upp ett nätverk. Verksamheten finansieras av UKM under 2023. Språkinstitutet kommer att kalla in till möte inom nära framtid för att diskutera nätverket och dess uppgifter.
- Koordinatören deltog på den årliga AKK-mässan (AKK = Alternativ och Kompletterande Kommunikation) i april och förberedde ett videoinlägg som pausprogram. Pedersöres introduktionsvideo om deras verksamhet presenterades.
- Projektkoordinatören kontaktades av Institutet för språk och folkminnen (ISOF) för att den finlandssvenska SignWiki folkordboken väckt intresse som ett exempel på en språkstärkande åtgärd. ISOF bad om en artikel till deras sida där de samlade olika exempel som tillägg efter publiceringen av Små språk i Norden. Projektkoordinatören och SignWiki koordinatörerna producerade material i form av text och en video. Den publicerade helheten Digital ordbok på finlandssvenskt teckenspråk²² hittas på ISOF:s webbsidor.
- Koordinatören samarbetade med Teckenspråkiga biblioteket, Svenska litteratursällskapet (SLS) och FST rf för att få teckenspråkigt material till SLS:s arkiv. Råmaterialet finns nu i SLS:s arkiv och det finns en editerad och undertextad version på det Teckenspråkiga biblioteket - Minnen från Borgå dövskola²³. SLS önskade även annat material och FDF:s svenskspråkiga arbetare föreslog att filma in liknande minnen med personer som flyttat till Sverige och stannat där. SLS beställde videomaterial till sitt arkiv av Teckenbro AB i Sverige. Materialet publicerades Teckenspråkiga biblioteket med namnet Örebro 14.12.2022 – minnen från Finland²⁴.
- Aleksi Syrjämäki som skriver på en utredning om psykosocialt stöd till döva i samband med sannings- och försoningsprocessen kontaktade koordinatören om att få information om hurdana behov de finlandssvenska döva har och om möjligheterna att få stöd för dem på teckenspråk.
- Koordinatören bjöds som föreläsare till HU:s teckenspråkskurs med temat teckenspråk i samhället och till universitetets symposium Med rätt att teckna 3-4.11.2022. Föreläsningen hette Finlandssvensk + Teckenspråkig = (o)möjlig ekvation? - Språkliga rättigheter i praktiken. Denna föreläsning skedde tillsammans med FDF:s specialsakkunniga Pirkko Selin-Grönlund.

2.1.8 Samarbete och kontakt

Under projektet använde koordinatören sig av tidigare etablerade kontakter och nätverk. Utan dem skulle projektet förmodligen inte varit lika framgångsrikt.

Centrala samarbetsparter var:

- Helsingfors universitet
- DHBS rf.
- Jyväskylän universitet
- Kuulovammaisten lasten vanhempien liitto, KLV och LapCi ry

²¹ <https://www.facebook.com/groups/563079704434736>

²² <https://www.isof.se/vart-uppdrag/isofs-regeringsuppdrag/sma-sprak-i-norden/sprakstarkande-arbete/digital-ordbok-pa-finlandssvenskt-teckensprak>

²³ <https://viittomakiinenkirjasto.fi/sv/video/helsingfors-13-10-2021-helsingfors-dovas-forening-rf/>

²⁴ <https://viittomakiinenkirjasto.fi/sv/video/orebro-14-12-2022-minnen-fran-finland/>

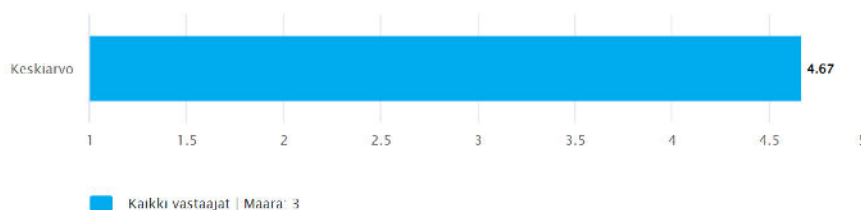
- Undervisnings- och kulturministeriet
- Utbildningsstyrelsen
- Språkbrukare
- Valteri Skilla
- VIKKE projekt, Niilomäki instituutti och Jyväskylän universitet
- Åbo Akademi, Språkcentret

Se även mindmap i kapitel 1.

Koordinatorn gjorde ett kort frågeformulär till intressegrupperna, dvs. FST, Pedersöre och Humak. Skala från 1-5 (5 = ytterst viktigt/utmärkt).

Hur viktigt känns det att projektet fått finansiering och genomfördes år 2022-2023?

Keskiarvo

Hur fungerade samarbetet med Dövas Förbund?

Keskiarvo

2.2 Finlandssvenska teckenspråkiga rf.

Verksamheten / projektet som genomförts, en kortfattad beskrivning

Föreningen anställde Pieta Concu och Brita Peura som ansvariga för Språkmentorverksamheten. Pieta Concu hade kontakt främst med studeranden från Livs 3 utbildningen och Brita Peura hade kontakt främst med mentorerna. På detta sätt fick vi genom information också både på finlandssvenskt teckenspråk och svenska. Totalt deltog 12 personer i verksamheten, 6 studeranden och 6 mentorer. Det finns rapporter bifogade som detaljerat beskriver verksamheten samt deltagarnas respons.

Resultaten som verksamheten / projektet ledde till

Det viktigaste resultatet vi fick via verksamheten är att prova ut en form av mentorskap som passar för teckenspråkiga. Där döva mentorer fick bidra till en viktig del av språkstärkande initiativ samtidigt de fick själva värde i att träffa studenter och kommunicera. De blev mer medvetna kring sitt språk (det finlandssvenska teckenspråket), kunde berätta om sin kultur, historia och på det sättet också sprida medvetenhet om språkgruppen. Studenterna i sin tur fick möjlighet att öva på sina teckenspråkskunskaper samt fick också lära sig nytt. Pieta och Brita har också i slutet av verksamheten utarbetat ett dokument i både skrift och på teckenspråk, förhållningsregler kring mentorskapet. Dessa har anpassats främst för sådant mentorskap där även utvidgad grupp ingår såsom barn, unga och familjer.

Genomfördes verksamheten / projektet på det sätt som presenteras i ansökan?

Ja verksamheten har genomförts på sådant sätt som presenteras med modifieringar för att passa in för både språkgruppen och målgruppen. Då liknande mentorverksamhet inte tidigare har ordnats på teckenspråk eller finlandssvenskt teckenspråk. Tidsmässigt var det utmanande då det tog tid att starta igång verksamheten i sin helhet eftersom det var ett helt nytt projekt, samt en hel del sker på "frivillig" tid vilket också påverkade graden av aktivitet bland mentorer och studenter. Detta har beskrivits i rapporten som finns bifogat.

Om verksamheten / projektet inte genomförts på det sätt som presenteras i ansökan, ge mer information om förändringarna och orsakerna till dem.

Utmaning med att hitta lämpliga handledare/projektansvariga då vi behövde personer som kan finlandssvenskt teckenspråk samt kunna utarbeta information på skriven svenska. Då det var en pilotverksamhet så behövdes det först ordna en kartläggning av vilka liknande program har ordnats kring mentorskap. Men sedan har det rullat på.

Beskriv hur samarbetet med intressegrupperna genomfördes?

Verksamhetsledaren Magdalena Kintopf-Huuhka har haft kontakt med både Pieta och Brita samt koordinatör Annika Aalto, på detta vis har vi kunnat kommunicera med varandra kring större ärenden. Vi har haft möten under året samt egen whatsapp-grupp. Det har fungerat bra. Ett samarbete har varit också med Livs 3 utbildningens ansvariga eftersom en del moment har genomförts i samarbete med dem, där mentorer också fick delta i Livs 3's träffar.

Hur genomfördes den geografiska omfattningen som angavs för verksamheten / projektet?

Genomfördes främst i huvudstadsregionen samt i de boendeorter som mentorer respektive studenter fanns. Nyland – Egentliga Finland. Information har skickats till alla som deltog i Livs 3 utbildningen.

Hur många avlönade heltidsanställda fanns det inom verksamheten / projektet?

2 personer på timbasis, dvs vi uppgjorde ett avtal som följde antal timmar som projektet skulle genomföras.

Hur stor var andelen avlönade deltidsanställda inom verksamheten / projektet? Uppskatta antalet frivilliga som deltagit i verksamheten / projektet.

Ca 12–15 personer har deltagit i verksamheten. En del mentorer samt studenter fick reseersättning för sådana träffar som krävde en längre resa. Detta som en del i att mentor + student skulle kunna träffas.

Definiera verksamhetens / projektets målgrupp Uppskatta hur många personer (målgruppen) verksamheten / projektet nådde, och ange på vad uppskattningen eller uppgiften baserar sig på.

Inom den aktiva verksamheten ingick det 12 personer + 2 anställda. Sedan tillkom också större gruppträffar samt samarbete kring Livs 3 utbildningens slutseminarium. Initierande information har gått ut till hela föreningens verksamhet samt Livs 3 utbildningens verksamhet.

Hur lyckades ni nå målgruppen?

Via egna informationskanaler såsom medlemstidning, Teckeneko och Facebook. Samt via samarbetet med Humak – Livs 3 utbildningen. Sedan har projektansvariga också tagit personliga kontakter för att få både mentorer och studenter att delta. Vi lyckades rätt bra att nå målgrupperna och lagom storlek för denna första pilotverksamhet.

På vilket sätt deltog målgruppen i planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten / projektet?

I planeringen var det främst verksamhetsledaren tillsammans med Pieta och Brita som la upp hur verksamheten ska se ut, därefter har Pieta kartlagt olika mentorprogram för att hitta lämplig form som passar för döva och teckenspråkiga. Här har även koordinatör Annika Aalto varit stort stöd. Genomförandet har varit på mentorerna och studenterna där syftet med verksamheten är att via egna initiativ träffas i sådana former som de vill, via utepromenader, videosamtal eller träff på kafé. Pieta och Brita har sedan varit ansvariga för stor gruppträffarna, där de koordinerat med att boka plats, informera samt samla in respons. Utvärderingen har skett främst muntligt där mentorer och studenter har fått svara på frågor. Både i grupp och enskilt, dessa har sedan anonymiserats i rapporten. Denna gång blev det ingen skriftlig utvärdering via enkät.

Vilka metoder för insamling av data har ni använt er av för att visa vilka resultat som nåtts?

Intervjuer både enskilt samt i grupp. På detta sätt har vi fått information om hur ofta målgruppen har träffats, vad de har tyckt om det samt önskemål.

Samlade ni respons från målgruppen / frivilliga / anställda / intressegrupper?

Ja, respons har samlats in från målgruppen. Finns bifogat rapport från diskussionstillfälle. Verksamhetsledaren har haft möte med anställda och koordinatör där vi har utvärderat arbetet och den gemensamma kommunikationen. Sedan har de anställda själva lämnat in rapport till verksamhetsledaren.

Om ni samlat in sådana uppgifter, ange hurdan respons ni fått och hur den styrt / styr utvecklingen av verksamheten.

Under verksamhetens gång har vi fått ta emot respons och kunnat justera, t ex om någon mentor/student inte kunnat delta, byte av mentorer/studenter. Utvärderingen på slutet har styrt vår planering inför nästa verksamhetsperiod där Språkmentorverksamheten ska bli mer utvidgad samt skapat dokument kring förhållningsregler för att delta i mentorverksamheten. Det viktigaste i denna verksamhet har varit att de personer som deltagit ska få göra det i sin takt, samt mån av tid. Det ska inte kännas som ett tvång eftersom då blir inte resultatet bra.

Har man i verksamheten eller projektet iakttagit tillgänglighetslagstiftningen i fråga om upprätthållandet och utvecklingen av digitala tjänster (lag om tillhandahållande av digitala tjänster 306/2019)?

Då målgruppen var främst finlandssvenska döva och teckenspråkiga har informationsvideor gjorts på finlandssvenskt teckenspråk med samma information på skriven svenska. Detta för att båda grupperna (mentorer och studenter) skulle få tvåspråkig information. Annars har informationen varit mest internt för de som deltagit i verksamheten.

Se de ovannämnda bifogade rapporterna i slutet av denna rapport:

Bilaga 1: Återblick på språkmentorverksamhet

Bilaga 2: Diskussion med deltagarna i språkmentorverksamhet

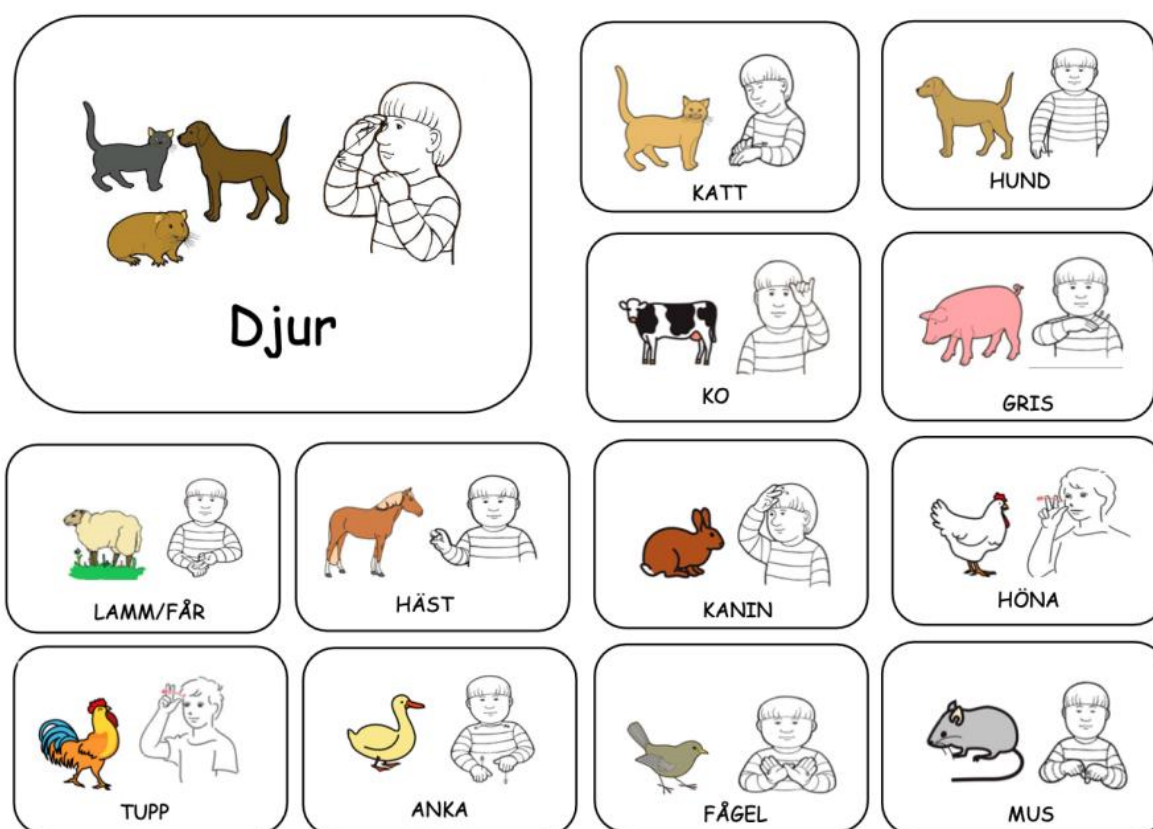
2.3 Pedersöre kommun

Från Pedersöre har vi deltagit i projekt språkstyrka främst genom att undervisa elever på distans, ge råd till personal som har elever med hörselnedsättning samt sprida kunskap om vad man behöver tänka på för att stärka språkidentiteten hos nämnda elever och fortbilda personalen i kommunen.

I Pedersöre har vi en läroplan för hörselmedvetenhet som genomsyrar vår undervisning när vi undervisar elever med hörselnedsättning både i Ytterse skola men även på distans.

Verksamhetens målgrupp är främst elever med hörselnedsättning i grundskolan och förskolan samt elever som vill utveckla sitt modersmål (finlandssvenskt teckenspråk) samt personal i dessa skolor där det finns barn med hörselnedsättning som har nytta av att lära sig mera teckenspråk.

Vi har fyra personer (två lärare, ett biträde och en förskollärare) som under projektiden hållit distansundervisning till olika elever runtom i Svenskfinland samt en projektansvarig och en som tillverkat material (teckenkartor m.m.) och hållit workshoppar för personalen i kommunen som ett pilotprojekt. Totalt är det 9 utomstående elever som fått teckenspråksundervisning av oss. Vissa lektioner har genomförts individuellt medan de flesta har varit för grupper på 2-3 elever.

Exempel på en teckenkarta.

Angående workshopparna och teckenkartorna fanns det ett behov i kommunens daghem och förskolor av tecken som stöd i flera barngrupper.

Vi fick en förfrågan om att hålla workshops för personalen med fokus på att tillgodose barnens behov av teckenstöd. Det gällde barn med hörselnedsättning, CI och barn med försenad språkutveckling. Vår ledstjärna har varit att göra det enkelt att komma igång med tecken som stöd i gruppen, att personalen skulle få lära sig nya tecken utgående från barngruppens behov.

Innehåll:

- Vad är finlandssvenskt teckenspråk?
- Tecknens handformer och lägen, rytm, kroppsspråk och mimik
- Hur jobbar vi vid Snäckan med tecken som stöd.
- Hur hittar man material på nätet?
- Vad är en teckenkarta? Vi har gått igenom teckenkartor med följande innehåll: aktivitetsord, dagar, djur, fordon, färger, hälsningsord, jultecken, kläder, känslor, mat, påsk, vinter, WC
- Tecken som stöd i sånger, ramsor och sagor.
- Lekar med tecken ex. trasiga telefonen med tecken och teckenminuten mm.
- Hur får man med tecken vid olika sällskapsspel.

Responsen av deltagarna i workshopen var positiv. Om vi tänker på resultatet av distansundervisningen så ser vi bl.a. följande:

- elevernas teckenförråd har ökat
- väckt intresse för teckenspråk -förståelsen har ökat
- de har fått kompisstöd av klasskompisarna och av andra distanselever
- de har blivit vanare att använda teckenspråk
- även elevassistenterna som varit med har fått lära sig tecken samtidigt
- elevernas (både CODA och teckenspråkiga elever) självkänsla och självförtroende har förbättrats av att använda finlandssvenskt teckenspråk.
- teckenspråksgrammatik har utvecklats och eleverna kan uttrycka sig bättre.

Samarbetet med skolorna där distansundervisningen hållits har fungerat bra. Ibland har det varit svårt att få kontakt med ansvarig lärare. När väl kontakten etablerats har mottagande skola uppskattat det.

Personalen som håller distansundervisningslektionerna har också deltagit i symposiet "Med rätt att teckna" i Helsingfors universitet 3-4.11.22. Vi presenterade distansundervisningen som Pedersöre kommun bedrivit för elever med hörselnedsättning under många år.

Tre av distanslärarna gjorde ett uppskattat skolbesök till Botby skola, där 40 elever i åk 4 fick möjlighet att lära sig teckenspråk live av sina distanslärare.

Vi har också varit på studiebesök till Valteri-skolan Onerva i Jyväskylä där de håller distansundervisning för elever med hörselnedsättning men på finskt teckenspråk. Vi fick se vilka tekniska lösningar de har och hur lektionerna kan utformas på olika sätt. Vi hade givande diskussioner där det framkom att utmaningarna är gemensamma; bristen på ändamålsenligt material och svårigheter för elever att hålla fokus. Vi fick tips på bl a nya hemsidor som är smidiga att använda på distans och framförallt såg vi den stora nyttan av att ha en interaktiv tavla i distansundervisningen.

Tre av distanslärarna har deltagit i Livs3 utbildning (15 sp) vars mål var att fördjupa våra kunskaper i det finlandssvenska teckenspråket. Variationerna i kursen har stärkt vår insikt och lärt oss mera finlandssvenskt teckenspråk. En kurs omfattade VIKKE-projektet, ett projekt som är på gång på Jyväskylä universitet. Vi har fått skolning i hur man kan använda programmet för att utvärdera barns teckenspråkiga nivå. Materialet finns endast för finskt teckenspråk tills vidare.

Språkstyrka projektet har gett oss mera synlighet och vi gladdes över priset Årets finlandssvenska service som föreningen Finlandssvenska teckenspråkiga r.f. delade ut.

För att marknadsföra oss och vad vi kan erbjuda har vi producerat tre filmer som visar på vår erfarenhet och kunnande. Här önskar vi att habiliteringsskötare kan förmedla informationen om filmerna ut på fältet.

I Ytteresse finns kunskap som underlättar skolgången för elever med hörselnedsättning:

Del 1 <https://youtu.be/6guY2s1CIAc>

Del 2 <https://youtu.be/Gew1ye5Uz5E>

Del 3 <https://youtu.be/8f8pU-9jpw4>

Inom ramen för projektet har vi haft möjlighet att producera mera teckenspråkigt material, såsom filmer, samlade "tecken helheter" och Wordwall uppgifter.

För att utveckla kunskapen kring barn med hörselnedsättning av olika slag bland personalen i kommunen har vi hållit en del workshoppar.

Vår ledstjärna har varit att göra det enkelt att komma igång med tecken som stöd, att personalen skulle få lära sig nya tecken utifrån gruppens behov. Vi gick bl.a. annat genom tecknens handformer och lägen, rytm, kroppsspråk och mimik, var man hittar material på nätet, olika teckenkartor, tecken som stöd i sånger, ramsor, sagor och lekar.

För att utvärdera resultaten av distansundervisningen skickade vi ut enkäter till skolorna där endera läraren eller biträdet tillsammans svarade anonymt på frågorna. Responsen de gav var god. Lektionerna och innehållet var på lämplig nivå med tydlig början och slut och där allas ansikten syntes. Innehållet var relevant och lagom längd på lektionerna. En del önskemål kom också fram, bl.a. pedagogiskt stöd - hur jobba med hörselnedsatta barn och tecken som stöd. För att förbättra undervisningen ytterligare och göra det mer intressant och interaktivt för deltagarna planerar vi att köpa en interaktiv tavla liknande den som de hade i Valteri skolan Onerva i Jyväskylä

Länk till Pedagogisk plan för hörselmedvetenhet från förskolan till årskurs 9:

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/sv/ops/340409/perusopetus/tekstikappale/4337155>

2.4 Humak

Selvitys siirretyn avustuksen käytöstä

Selvityksen perustiedot Siirretyn avustuksen käyttäjä: Suomen Humanistinen Ammattikorkeakoulu Oy (Humak)

Selvityksen yhteyshenkilön tiedot: Liisa Halkosaari, liisa.halkosaari@humak.fi, +358 400 349 392

Avustuksen siirtoa ja käyttöä koskevan sopimuksen päiväys: 31.1.2022

Siirretyn avustuksen käyttötarkoitus: Lev i vårt språk (Livs) 3 -koulutuksen toteuttaminen projektirahoituksen aikana vuonna 2021 tehdyn suunnitelman mukaisesti

Siirretyn avustuksen summa: 50 000 €

Siirretyn avustuksen käyttöaika: 1.1.2022–31.3.2023

Avustuksen käytön tiedot

Livs3-hankkeessa toteutettiin suunnitellusti noin vuoden mittainen suomenruotsalaisen viittomakielen koulutus. Koulutus pohjautui Livs1-hankkeen vuosina 2016–2017 toteutettuun 30 opintopisteen kieliasiantuntijakoulutukseen (instruktörsutbildning). Palautteen ja suunnittelutyön perusteella koulutusta haluttiin keventää ja sen kohderyhmää laajentaa, sekä tarjota vaihtoehtoisia syventäviä teemoja.

Nyt 10 opintopisteen laajuisen Finlandssvenskt teckenspråk (Livs3) -koulutuksen on tätä raporttia kirjoittaessa suorittanut koulutuksen loppuun 16 henkilöä. Osa jatkaa vielä opintojaan, yhteensä koulutuksen käyneitä tulee olemaan 27. Osallistujat olivat sekä kuuroja että kuulevia, äidinkieltään viittomakielisiä sekä vieraskielisiä. Suurin osa osallistujista oli suomenruotsalaista viittomakieltä vieraana kielenä käyttäviä, mm. kuurojen perheenjäseniä, tulkkeja, tutkijoita.

Koulutus sisälsi suomenruotsalaisen viittomakielen kieliopintoja, sekä koulutusta suomenruotsalaisen viittomakielen näkökulmasta teemoista kielen tutkimus, kielenhuolto, 2 kielen oppiminen, kieliympäristöt ja -asenteet sekä kielelliset oikeudet (erityisesti lasten oikeudet). Osallistujat käyttivät oppimaansa mm. työssään, perheen kanssa arjessa sekä vapaa-ajalla. He mahdollistavat osaltaan suomenruotsalaisille kuuroille laajemman yhteisön, jonka kanssa käyttää ja kehittää omaa, uhanalaista äidinkieltään.

Lisäksi järjestettiin kolme osaamisen syventämiseen tähtäävä 5 opintopisteen laajuista kurssia: Språkvård och revitalisering (osallistujia 8), Språkforskning och finlandssvenskt teckenspråk (osallistujia 4) sekä Språkinläring och finlandssvenskt teckenspråk (osallistujia 10). Hankkeessa ei toiminut kokoaikaisia työntekijöitä. Hankkeessa toimi neljä (4) työntekijää osa-aikaisesti, sekä lisäksi seitsemän (7) vierailevaa luennoitsijaa. Hankkeeseen osallistui suoraan lisäksi arviolta 10–20 vapaaehtoista.

Hankkeen koulutuksessa kerättiin palautetta sekä koulutuksen puolivälissä että lopussa, mutta myös erikseen kielenopetuksesta. Kielen opetuksessa kiitosta sai rohkaiseva ilmapiiri ja aikataulun

joustavuus. Kehitettävää oli taitotason mukauttamisessa. Myös loppupalautteessa toistuva toive oli, että suomenruotsalaisen viittomakielen kieliopista olisi kaivattu enemmän opetusta. Tätä rajoittaa mm. opetusmateriaalin ja perustutkimuksen puute, joten niille on selvästi tarvetta.

Loppupalautteessa osallistujat antoivat koulutukselle arvosanan 3,8/5. Erityistä kiitosta saivat opetuksen laatu, mahdollisuus etäopiskeluun ja opitun hyödyllisyys tulevaisuudessa. Kehitettävää osallistujat löysivät ryhmätehtävistä, ohjeista ja verkko-oppimisympäristöstä.

Hankintojen kilpailutus

Hankkeessa ei ole tehty varsinaisia hankintoja. Hankkeessa on tehty yksi asiantuntijapalvelun osto, jonka arvo oli 2 600 €. Kyseessä oli luentosarja lapsen viittomakielen kehityksen arvioinnista. Tämän osalta muita tarjouksia ei ollut mahdollista kysyä, sillä tarvittavaa osaamista on Suomessa vain yhdellä asiantuntijalla. Kustannuksista on tehty kuitenkin vertaileva selvitys, jonka avulla on voitu todeta kustannukset varsin kohtuullisiksi.

3. Resurser

Inom projektet arbetade flera personer, men ingen på fulltid.

Projektkoordinatorn på FDF arbetade med 60 % arbetstid under tiden 1.1.2022-31.1.2023 och 80% 1.2.-31.3.2023.

Inom arbetsgruppen för revitaliseringsprogrammet fanns med både personer som kunde delta inom sina arbetsuppgifter och som ställde upp som frivilliga (3 personer).

FST anställde två personer på timbasis för arbetet med språkmentorverksamheten och därtill behövdes konsultation av två personer.

På Humak arbetade fyra personer på deltid för att genomföra en tredje Livs utbildning. Därtill anställdes föreläsare.

I Pedersöre arbetade fyra lärare med distansundervisningen, varav en på Snäckan och tre på Ytteresse skola, och därtill hade skolans rektor koordineringsansvar för arbetet inom kommunen.

4. Slutord

Samarbete är i nyckelroll då man arbetar med revitalisering av ett litet och hotat språk. Det finlandssvenska teckenspråket är ett av de minsta språken i Finland och klassats allvarligt hotat enligt UNESCO:s kriterier för hotade språk.

Till koordinators uppgifter hörde att etablera nya kontakter, uppehålla nätverk och forma nya enligt projektets målsättningar och intressegruppernas behov.

På mindmapen i kapitel 1 ser man att projektet är brett och att verksamheten genomförts på flera olika nivåer. Projektet innehöll både planering av verksamhet som genomförs senare med fortsatt finansiering och konkret verksamhet. Verksamheten har utgått från behov som språkbrukarna och familjer med hörselnedsatta och coda-barn har uttryckt sig om.

Flera aktörer har varit i central roll under projektet. FST, Ytteresse skola, resursenhet Snäckan och Humak har bidragit med mycket värdefull arbetsinsats. Utöver dessa aktörer har fler andra instanser och personer gett sin insats. Man kan förvisso konstatera att ingen enskild aktör kunnat åstadkomma liknande resultat ensam.

Projektet var lyckat, medförde framsteg och nådde milstolpar. Även utmaningar hörde till processen men det tyder ju egentligen på att målsättningarna varit ambitiösa.

Projektkoordinatorn vill rikta ett varmt tack till alla samarbetsparter, kollegor och Undervisnings- och kulturministeriet, på UKM speciellt Marjo Vesalainen.

“The only failure in language revitalization is to give up”

Leanne Hinton,

professor emerita Department of Linguistics,

University of California at Berkeley & Advocates for Indigenous California Language Survival

Bilaga 1

Rapport

Återblick på språkmentorverksamhet

Verksamhetsperiod 09/2022–02/2023

Pieta Concu 2/2023

INNEHÅLL

BAKGRUND	1
KARTLÄGGNING OCH VERKSAMHETSPLANERING	1
VERKSAMHETSSTART	1
GEMENSAMMA MENTORTRÄFFAR	2
Gemensamma träffen i november 2022	
Gemensamma träffen i december 2022	
Gemensamma träffen i februari 2023	
Eftertankar till gemensamma träffarna	
DISKUSSIONSTILLFÄLLET	3
TANKAR OM VERKSAMHETEN	4
KÄLLOR.....	5

BAKGRUND

Finlandssvenska teckenspråket är allvarligt hotat. För att språket skall hållas levande behövs bland annat flera mötesplatser för finlandssvenska teckenspråkiga, dessutom behöver språket överföras till nya språkanvändare. Språkmentorverksamhet har förslagits som en möjlig lösning till dessa behov. (Westerlund 2021, 9-15.)

Språkmentorverksamhet är ett sätt att överföra språk och kultur till nya språkbrukare, på ett naturligt sätt, via kommunikation i vardagliga situationer. Fördelar med språkmentorverksamhet är att den inte kräver stora insatser eller finansiella budgeter, utan kan verkställas relativt lätt i vardagliga sammanhang, utan behov till utbildade instruktörer. En annan fördel med språkmentorverksamhet är att den ger studeranden möjlighet att själv inverka på både tidsplanering och teman för inläring.

Den första omgången av språkmentorverksamhet för finlandssvenska teckenspråkiga arrangerades för Livs 3 studeranden. Livs (Lev i vårt språk) är ett utbildningsprojekt, finansierat av Undervisnings- och kulturministeriet (UKM). (Humanistiska yrkeshögskolan 2022.) Finlandssvenska teckenspråkiga r.f. ansvarade för mentorrekrytering och har ansvar för verkställandet av språkmentorverksamhet.

KARTLÄGGNING OCH VERKSAMHETSPLANERING

Verksamheten planerades av en arbetsgrupp bestående av 4 personer, Annika Aalto, specialsakkunnig på Finlands Dövas Förbund, Magdalena Kintopf-Huuhka, verksamhetsledare på Finlandssvenska teckenspråkiga r.f., Brita Peura som hade ansvar för mentorhandledning och Pieta Concu som hade ansvar för handledning av studeranden. Handledarna Brita och Pieta ansvarade tillsammans om organiserandet av introduktionstillfället, gemensamma träffarna och diskussionstillfället vid verksamhetens slut.

Innan verksamheten kunde starta, utfördes en kartläggning om existerande språkmentorverksamhet och mentorprogram. På basen av kartläggningen och diskussioner med Finlandssvenska teckenspråkiga r.f. sammansatte jag som del av mitt examensarbete, ett förslag till plan för språkmentorverksamhet för år 2022, som jag presenterade till arbetsgruppen och skickade till verksamhetsledaren Magdalena Kintopf-Huuhka i augusti 2022. På basen av planen och gemensamma diskussioner planerade arbetsgruppen tillsammans verksamheten för 4 denna första omgång av språkmentorverksamhet. Samarbetet inom arbetsgruppen tycker jag har fungerat jättebra.

VERKSAMHETSSTART

Språkmentorverksamhet för finlandssvenska teckenspråkiga startade i september 2022 med ett gemensamt introduktionsmöte på Zoom, där ramarna: det vill säga önskemålen och reglerna, för verksamheten presenterades och diskuterades. En viktig regel som jag vill nämna även här, är "tystnadsplikten" som gäller deltagarna i språkmentorverksamheten, den ansåg arbetsgruppen viktig, eftersom kretsarna av finlandssvenska teckenspråkiga är små och vi önskade ge alla möjlighet att delta med trygg känsla.

I verksamheten deltog 6 studeranden från Livs 3 projektet, och 6 finlandssvenska teckenspråkiga mentorer. Alla studeranden fick egen teckenspråkig mentor, tillsammans formade de mentor-studerande par. En studerande slutade i början av verksamheten på grund av tidsbrist, men snart

fick vi en studerande till. Mentorerna och studeranden uppmuntrades att träffas ungefär 2 gånger/månad i ca. 2h per träff. Paret fick fritt komma överens om träffens tema, tidpunkt, och plats/eller om de ville träffas på distans (Zoom eller videosamtal).

En mentor var inte på plats under introduktionsmötet. Material skickades till alla efter mötet, men vi har ingen garanti om att hen bekantat sig med materialet. Jag tycker det är viktigt att alla vet reglerna och förväntningarna för verksamheten. Om liknande introduktion ordnas i framtiden tycker jag att det borde vara obligatoriskt för alla delta i introduktionen, så att alla vet vad de går med på och vilka regler som gäller. En annan sak som jag skulle göra annorlunda är att, reglerna för verksamheten skulle kunna göras/beslutas tillsammans med deltagarna på introduktionen. Ifall någon absolut inte kan delta på introduktionen, kan hen be om enskild tid med mentor/studerandehandledaren för att gå igenom allt som diskuterats på introduktionen.

Gällande introduktionen, vi fick ett förslag under diskussionstillfället om att hyra en stuga för 1-2 dagar, där man kunde tillsammans gå ut i naturen och teckna. Detta förslag skulle passa utmärkt för en introduktionshelg vid verksamhetsstarten. Då kunde deltagarna bekanta sig med varandra och verksamheten i lugn och ro. 1 dag kunde vara obligatoriskt (introduktion & regler) och andra dagen frivillig om så önskas.

GEMENSAMMA MENTORTRÄFFAR

Under verksamheten organiserade vi 3 gemensamma träffar för alla deltagare i mentorverksamhet. Träffarna ordnades i november, december och februari. I följande beskrivs träffarnas innehåll närmare. Idén med gemensamma träffarna var att bjuda en finlandssvensk teckenspråkig mötesplats för alla i verksamheten att samlas, dela erfarenheter och få stöd till verksamheten. Dessutom gav träffarna möjlighet att träffa nya mentorerna och studeranden.

Följande listar jag kort vad som hände på de gemensamma träffarna:

Gemensamma träffen i november 2022

För denna träff samlades vi i Helsingfors centrum, under Stockmans klocka som är väl känd träffpunkt i huvudstaden. Eftersom detta var första gemensamma träffen, planerade vi träffen så att den endast gick ut på att ha kaffe tillsammans, så att vi kunde lära känna varandra bättre. Träffen varade i 2 timmar. Vi hittade ett passligt runt bord för hela gruppen, bestående av 4 mentorerna, 1 studerande och handledarna Pieta och Brita. Diskussionen var livlig, atmosfären trevlig och alla deltog i diskussionen.

Gemensamma träffen i december 2022

December träffen skulle ursprungligen organiseras i Borgå med en promenad till dövskolans gamla byggnad, men på grund av dåligt väder ändrade vi planerna så att vi kunde träffas inomhus. I träffen deltog 4 mentorerna och 1 studerande samt handledarna Brita och Pieta. Vi hade gemensam lunch och därefter Hohtobowling i köpcentret Sello, i Esbo. Under lunchen pågick livlig diskussion om bland annat maträtter och kommande jultid. Under bowling delades vi i 2 lag som tävlade mot varandra, och diskuterades bland annat bowlingteknik. Atmosfären var väldigt rolig. I slutet av träffen fick mentorerna och studeranden en liten julhälsning från språkmentorverksamhet arbetsgruppen. Träffen varade i ungefär 3 timmar.

Gemensamma träffen i februari 2023

Februari träffen organiserades i Helsingfors centrum, där vi samlades på kafé och gick därefter tillsammans för att spela Hohtogolf. I träffen deltog 3 mentorer och 3 studeranden, samt handledarna Brita och Pieta. Träffen varade i 3 timmar. Atmosfären var bra och vi skrattade och tecknade mycket.

Eftertankar till gemensamma träffarna

Majoriteten av mentorerna deltog flitigt i gemensamma träffarna. Studerandena deltog däremot ganska lite i gemensamma träffarna, endast en studerande deltog i 2 träffar, 3 studeranden deltog 1 gång, och 2 studeranden inte alls. Det var synd att studeranden inte deltog flitigare på gemensamma träffarna, även om datumen anmälades i god tid. Kanske vi borde ha krävt mera av studerandena och sagt att alla bör försöka delta, eller anmält datumen redan i början av verksamheten.

Trots det lyckades gemensamma träffarna mycket väl i sitt mål som finlandssvensk teckenspråkig mötesplats där deltagarna i verksamheten kunde träffas och få kollegialt stöd. Träffarna stärkte mentor-studerande banden, men framför allt skapade känsla av samhörighet bland deltagarna i verksamheten. Dessutom gav de många roliga minnen till deltagarna.

DISKUSSIONSTILLFÄLLET

Respons och kommentarer samlades från deltagarna i språkmentorverksamhet på ett diskussionstillfälle organiserat 10.2.2023, i samband med Livs 3 projektets slutseminarium på Hanaholmens konferenscentrum i Esbo. I diskussionen deltog 4 mentorer och 5 studeranden, åtminstone en person från varje mentor-studerande-par var på plats.

Allmänt verkade alla som deltog i diskussionen nöjda med verksamheten och verkade också ha haft det trevligt under träffarna. En av språkmentorverksamhetens fördelar är att språkinläring sker på ett naturligt sätt i vardagliga situationer.

Mera detaljerad respons och de önskemål som kom fram under diskussionen, har dokumenterats i skriftlig form i rapporten "Diskussion med deltagarna i språkmentorverksamhet" som skickats till verksamhetsledaren Magdalena Kintopf-Huuhka.

Det var synd att inte alla deltagare kunde vara på plats på denna diskussion, om likadana diskussioner ordnas i framtiden kunde man kanske be dem som inte kan komma på plats, att svara på frågorna i förväg, så att man kunde presentera också deras respons under diskussionen, om de så önskar.

TANKAR OM VERKSAMHETEN

Denna första omgång av språkmentorverksamhet var väldigt kort, endast 4,5 månader. Andra mentorprogram har ofta varat i 1-3 år. Jag hoppas att framtida språkmentorverksamhet kan vara längre perioder, kanske 1 års basis, för det tar tid att bygga upp förtroendet och samarbetet mellan mentor och studerande.

En nackdel med denna första omgång av språkmentorverksamhet är att vi inte haft möjlighet att mäta studerandenas inläring. Orsak till det är att denna omgång av språkmentorverksamhet organiserades i samband med Livs 3 projektet. Livs 3 varade i 12 månader och studerandena som deltog i språkmentorverksamhet deltog samtidigt i varierande mängder av Livs kurser och aktiviteter. Livs studerandenas kunskaper i finlandssvenskt teckenspråk evaluerades i början och slutet av

projektet. Det skulle ha varit svårt att skilja på vad studeranden lärt sig via språkmentorverksamhet och vad via andra Livs 3 kurser och aktiviteter. Eftersom studerandena redan fick respons från Livs instruktörerna på sina språkkunskaper, koncentrerade vi oss på att samla in respons om verksamheten, för att kunna utnyttja det i framtida verksamhet.

För framtida språkmentorverksamhet, som kanske organiseras som egen självständig verksamhet, och inte som del av annat projekt, skulle det säkert vara nyttigt att evaluera studerandenas kunskaper i finlandssvenskt teckenspråk åtminstone vid början och slutet av verksamheten, det kan till exempel ske via självvärdering eller värdering tillsammans med egen mentor.

En sak som kunde locka med nya mentorer att delta i språkmentorverksamhet är möjlig belöning till mentorer. Kanske belöning kunde hjälpa locka med även yngre mentorer. Detta blir till Finlandssvenska teckenspråkiga r.f. att besluta, då de planerar framtida verksamhet.

För att locka med studeranden i verksamheten skulle en tydlig verksamhetsbeskrivning/program för verksamheten behövas. Den borde berätta vad verksamheten går ut på, tidsbehovet per vecka/månad, datumen på introduktion och gemensamma träffar. Jag kan tänka mig att det finns Livs3 studeranden som nu efter projektets slut skulle vara intresserade att delta, men det är viktigt att de vet precis vad de anmäler sig till.

Även denna korta omgång av språkmentorverksamhet har lyckats åstadkomma tiotals nya mötesplatser där teckenspråk har kunnat användas och där språköverföring har skett. Det tycker jag nog vi kan vara stolta över. Jag ser språkmentorverksamhet som en möjlighet med mycket potential, med god planering och utföring kan det säkert ge mycket nytta till revitaliseringen av finlandssvenska teckenspråket.

KÄLLOR

Westerlund, Elin 2021. Bakgrund till språkplanen för finlandssvenskt teckenspråk 2021. Helsingfors: Finlandssvenska teckenspråkiga r.f.

Diskussion med deltagarna i språkmentorverksamhet 10.2.2023

Humanistiska yrkeshögskolan 2022. Lev i vårt språk. Hämtat 27.2.2023 <https://livs.humak.fi/>

Bilaga 2

Rapport

Diskussion med deltagarna i språkmentorverksamhet

Verksamhetsperiod 09/2022–02/2023

Pieta Concu och Brita Peura 2/2023

INNEHÅLL

BAKGRUND.....	1
DISKUSSIONSTILLFÄLLET.....	1
Frågorna som ställdes till deltagarna	
RESPONS, KOMMENTARER OCH ERFARENHETER.....	2
VÅR RESPONS OCH REKOMENDATIONER.....	3
KÄLLOR	3

BAKGRUND

Språkmentorverksamhet har förslagits som ett möjligt svar till behovet av flera mötesplatser för finlandssvenska teckenspråkiga, och till behovet av överförande av språket till nya språkanvändare (Westerlund 2021,15). Finlandssvenska teckenspråkiga r.f. har ansvaret för verkställandet av språkmentorverksamhet, och siktar på att språkmentorverksamhet skall bli en kontinuerlig del av verksamheten.

Språkmentorverksamhet för finlandssvenska teckenspråkiga startade i slutet av september 2022 och avslutades vid samband med LIVS 3 (Lev i vårt språk 3) projektets avslutningsseminarium i Helsingfors 10.-11.2.2023. Totalt varade denna första språkmentorverksamhet alltså i ungefär 4,5 månader.

I verksamheten deltog 6 studeranden från LIVS 3 projektet, och 6 teckenspråkiga mentorer med starka kunskaper både i finlandssvenskt teckenspråk och kultur, och viljan att överföra språk och kulturkännedom till studeranden. Alla studeranden fick egen teckenspråkig mentor, tillsammans formade de mentor-studerande par. En studerande slutade i början av verksamheten på grund av tidsbrist, men som tur fick vi en studerande till. Mentorer och studeranden uppmuntrades att träffas ungefär 2 gånger/månad i ca 2h/träff, de fick fritt komma överens om träffens tema, tidpunkt, och om de ville träffas via distans (zoom/videosamtal) eller på valfri plats. Dessutom ordnades totalt 3 gemensamma träffar för alla studeranden och mentorer.

DISKUSSIONSTILLFÄLLET

Responser, kommentarerna och erfarenheterna i denna rapport samlades in på ett diskussionstillfälle organiserat av oss, som gjort denna rapport. Detta diskussionstillfälle för deltagarna i språkmentorverksamheten hölls 10.2.2023. All respons noterad i denna rapport har anonymiserats så gott som möjligt. Deltagarna fick veta på förhand att vi skulle utföra en diskussion där vi frågar om deras erfarenheter angående deltagandet i språkmentorverksamheten. I diskussionen deltog 4 mentorer och 5 studeranden. Vi är väldigt nöjda att så många deltog och att åtminstone en person från varje mentor-studerande par var på plats.

I enlighet med verksamhetens natur uppmuntrades alla deltagare att försöka använda finlandssvenskt teckenspråk under diskussionen, men för att försäkra att alla kunde förstå diskussionen, och fick uttrycka sig enligt sin bästa förmåga, tolkades den teckenspråkiga diskussionen till talad svenska och talad svenska till finlandssvenskt teckenspråk.

Diskussionen spelades in och alla deltagare hade godkänt inspelandet före evenemanget. Inspelning ansågs viktigt, så att vi som arbetat med denna rapport kunde leda diskussionen och notera svaren efteråt. Senare kommer att diskuteras ifall det finns önskemål om att spara inspelningen eller om den skall raderas. Ifall materialet önskas bevaras, kommer tillstånd att frågas från alla som syns eller hörs i materialet.

Frågorna som ställdes till deltagarna

Vi som arbetat med denna rapport, diskuterade och beslöt i god tid före diskussionstillfället frågorna som skulle ställas. Vi bad även kommentarer från de andra 2 medlemmarna i språkmentorverksamhet arbetsgruppen, som kommenterade att frågorna var bra. Följande frågor ställdes till alla deltagare under diskussionen:

1) Vad var din motivation att delta i språkmentorverksamhet?

- 2) Hur gick det att hålla kontakt och träffas med din egen mentor/studerande?
- 3) Vad har du tyckt var bäst med språkmentorverksamhet? Eller har du något roligt minne?
- 4) Hur var det att träffas med stora gruppen i gemensamma språkmentorträffarna? Var det något annorlunda med kommunikationen?
- 5) Har du någon kommentar eller önskemål för framtida språkmentorverksamhet?

RESPONS, KOMMENTARER OCH ERFARENHETER

Nedan refereras och sammanfattas svaren vi fick till frågorna. En del av svaren kom som vanligt i diskussioner, redan vid tidigare frågor, men för tydligare rapportering har vi här grupperat svaren enligt frågorna.

Fråga 1: Vad var din motivation att delta i språkmentorverksamhet?

Allmänt verkade studeranden ha liknande motivationer till deltagandet i språkmentorverksamhet. Följande mål nämndes av studerandena då de frågades varför de valt att delta i verksamheten:

- a) för att få bättre kunskaper i finlandssvenskt teckenspråk och för att få träffa finlandssvenska teckenspråkiga
- b) för att bli säkrare i att använda finlandssvenskt teckenspråk och lita på sina egna kunskaper
- c) för att få använda finlandssvenskt teckenspråk
- d) för att få lära sig finlandssvenska teckenspråkigas kultur

Mentorernas respons var mycket enhetlig, de hade valt att delta för att de tyckte att det var trevligt att få träffa nya människor och att kunna lära finlandssvenskt teckenspråk och tecken.

Fråga 2: Hur gick det att hålla kontakt och träffas med din egen mentor/studerande?

Svaren på denna fråga varierade, även om en tydlig majoritet av både studeranden och mentorer ansåg att kontakten och arrangerandet av träffarna hade gått bra, fanns det några som hade haft problem att få svar, eller inte hade lyckats träffas ofta. Under verksamheten hade studerandementor-paren träffats på egenhand mellan 1–5 gånger. Av alla 6 studerande-mentor-paren hade 2 par träffats 1 gång, 1 par träffats 2 gånger, 1 par hade träffats 4 gånger, 2 par 5 gånger eller mera.

Som orsaker till att det ibland var svårt att träffas gavs att det var svårt att hitta passlig ledig tidpunkt från arbete och familjeliv. Som saker som underlättade arrangerandet av träffarna nämndes bland annat att mentorn och studeranden bodde nära varandra, att det var lätt att ta videosamtal, och att träffarna var varje vecka på samma överenskomna tidpunkt som passade båda.

Fråga 3: Vad har du tyckt var bäst med språkmentorverksamhet? Eller har du något roligt minne?

Svaren till denna fråga varierade mycket, roliga minnen var något som hade hänt under träffarna, något som man tyckte var speciellt trevligt eller roligt.

Studerandena svarade bland annat att det var trevligt att träffa nya teckenspråkiga människor, en hade till exempel stött på en ny teckenspråkig person i sin hemtrakt under språkmentorträffen.

Mentorernas svar reflekterade att det var trevligt att träffa nya människor, att det var trevligt att tala med andra teckenspråkiga och att dricka kaffe tillsammans, och att lära nya tecken till studeranden. En av mentorerna nämnde som rolig erfarenhet då de under gemensamma träffen på ett kafé hade träffat en engelsk döv som ivrigt kom och diskuterade med internationellt tecknande med hela gruppen, det var roligt att få visa till studeranden att döva kan kommunicera utöver land och språkgränser. Hohtogolf och hohtobowling under gemensamma träffarna nämndes också som roliga erfarenheter.

Fråga 4: Hur var det att träffas med stora gruppen i gemensamma språkmentorträffarna? Var det något annorlunda med kommunikationen?

Majoriteten av studeranden tyckte att det var lättare att kommunicera under träffarna med bara egen mentor, än i större grupp. En studerande nämnde att det var svårt att följa med diskussionen i större grupp eftersom diskussionen gick för snabbt. En annan studerande tyckte att det kanske var svårt att hänga med i teckenspråkiga diskussionen i större grupp, men tyckte att det var bra att se olika personer och hur de uttryckte sig på teckenspråk. En studerande nämnde att det var lättare att anpassa sig till varandras tecknande då de träffades i mentor-studerande-par än i större grupp. Annan studerande nämnde att diskussionerna i större grupp lätt blir mera ytliga och att man inte hinner diskutera med alla. 2 studeranden hade inte alls deltagit i gemensamma träffarna, som orsak nämndes att tidpunkterna varit opassliga, men båda tyckte att kommunikationen med egen mentor hade gått bra.

Mentorerna tyckte allmänt att det gick bra med kommunikationen i både träffarna med egen studerande, och också i större grupp, men några mentorer tyckte också att det var lättare med kommunikationen ensam med egen studerande. Det ansågs lättare att koncentrera sig på en person. Det nämndes även att i grupper döva ofta börjar diskutera med varandra och då kan det vara svårare att anpassa sig till alla i situationen. Men gemensamma träffarna ansågs trevliga, eftersom man där kunde träffa nya personer.

Fråga 5: Har du någon kommentar eller önskemål för framtida språkmentorverksamhet?

Som ett önskemål från studeranden gavs att det skulle organiseras språkmentorverksamhet för familjer, där hela familjen kunde få komma med. Också regelbundna teckenspråkiga kaffestunder föreslogs. En studerande funderade också på hur man skulle lyckas locka flera hörande personer att delta i Finlandssvenska teckenspråkiga r.f. verksamhet.

Önskemål som gavs av mentorerna, var att det skulle ordnas t.ex. en gemensam helg, 1-2 dagar, för hela gruppen vid en stuga, där man kunde spendera tid ute i naturen och teckna och lära 7 tecken. Detta förslag fick samtycke bland andra mentorer. Tre av mentorerna på plats uttryckte sitt önskemål om att verksamheten skulle fortsätta.

VÅR RESPONS OCH REKOMENDATIONER

Responsen noterad i denna rapport kommer att presenteras till språkmentorverksamhet arbetsgruppen och ges till Finlandssvenska teckenspråkiga r.f. Vi hoppas att förslag och önskemål nämnda i rapporten beaktas i planerandet och verkställandet av framtida språkmentorverksamhet.

Trots att vi som arbetat med språkmentorverksamhet som projektanställda inte har svarat på frågorna som ställdes vid diskussionstillfället, vill vi ge våra insikter om responsen som vi samlat in.

Vi har märkt att majoriteten av mentorerna har tyckt om verksamheten och många önskar att den skulle fortsätta.

När det kommer till studeranden, kan det kanske vara svårt att hitta nya motiverade studeranden, eftersom LIVS 3 projektet nu är slut. Å andra sidan kan det, att LIVS 3 projektet avslutats, ge möjlighet att hitta nya deltagare till språkmentorverksamhet, eftersom LIVS studeranden nu kanske saknar mötesplatser där de har möjlighet att använda finlandssvenskt teckenspråk/utveckla sina kunskaper vidare.

Vi tycker att det är synd om studeranden inte aktivt deltar i mentorträffar, då får mentorn inte förverkliga sig i sin roll som mentor. Om liknande verksamhet organiseras i framtiden, förslår vi att mentorer och studeranden borde binda sig till ett visst antal träffar/månad och att detta berättas tydligt redan före anmälan till verksamhet, så att deltagarna vet precis vad de går med på. Ett annat alternativ är att studeranden skulle träffa olika mentorer efter ett par träffar, detta förslag har nämnts av både studerande och mentorer under verksamhetens gång. På det sättet kunde man kanske undvika att en enstaka mentor blir utan mentorträffar på längre perioder.

Vi hoppas att dessa nu redan ganska erfarna mentorerna kunde få fortsätta med verksamheten, ifall de så önskar. Deras kunskaper och kännedom om verksamheten och språköverföring via språkmentorverksamhet kan säkert användas till nytta vid instruktion och stöd av nya mentorer och studeranden i framtida verksamhet.

KÄLLOR

Westerlund, Elin 2021. Bakgrund till språkplanen för finlandssvenskt teckenspråk 2021. Helsingfors: Finlandssvenska teckenspråkiga r.f.

Diskussion med deltagarna i språkmentorverksamhet 10.2.2023